

Ο Παραδοσιακός Κρητικός Γάμος: μαντινάδες, ενδυμασίες, έθιμα.



Υπεύθυνες καθηγήτριες:
Πιταροκοίλη Μαρία
Μανουσάκη Αμαλία
Καρύδη Αικατερίνη

Μαθητές που συμμετέχουν στο πρόγραμμα

- Λοχουνόβα Μαρία
- Αρβελάκη Κορίνα
- Βένιου Βαλεντίνα
- Βρέντζου Μυρτώ
- Γιατίλης Δημήτρης
- Μαράκη Πελαγία
- Ζαχαρουδιάκη Αριάδνη
- Μανιδάκη Νικολέτα
- Καλλέρη Έλενα
- Δανδάλη Έλενα
- Φακίδης Χαράλαμπος
- Αδαμοπούλου Σοφία
- Παπαδάκης Γιάννης
- Ασλανίδης Ασλάνης Μηνάς
- Δεικτάκη Πηνελόπη
- Βαρανάκη Μαρία
- Ανδριώτη Ραφαέλλα
- Λογιάδη Ευαγγελία-Κωνσταντίνα
- Γκούλελης Γιώργος
- Μιχάλης Μαρνέλλος

Ιστορία της μαντινάδας

Ἄπ' ὅ,τι κἀλλὴ ἔχει ἄνθρωπος, τὰ λόγια ἔχουν καὶ χάρη
καὶ κἀννοεῖ καὶθε κἀρθεὶς παρηγορεῖ καὶ πᾶρη,
καὶ ὅπου κἀτέχει καὶ μισθὸν καὶ γνῶσιν καὶ καὶ καὶ τρόπον,
κἀνεῖ καὶ κἀλαίσειν καὶ γελοῦ καὶ μᾶλλον κῶν ἄνθρωπον.
(A 887-890)

- Ιστορική αναδρομή
- Ρίζες της μαντινάδας στην αρχαιότητα

Είδη Μαντινάδας

- Το έθιμο στην Κρήτη επέβαλε να ανταλλάσσονται οι ευχές σε μορφή μαντινάδας.
- Οι μαντινάδες ήταν θεματικές
 - Της νύφης
 - Του κουμπάρου
 - Της προίικας
 - Του αντίγαμου
 - Στο Ψίκι
 - Στο στόλισμα του κρεβατιού
 - Της στέψης Του γαμπρού

Μαντινάδες του Γάμου

- Σηκώσου πετροπέρδικα, χτυπήσέ τα φτερά σου κι ασ'του κυρού σου τα κλειδιά κι άντε να βρείς δικά σου.
- Πρίμα τον έχεις τον καιρό, γαμπρέ και ξεκινάτε, μόνο τιμόνευγε καλά μες τη χαρά να πάτε.

Μουσικά Όργανα της Κρήτης

Ανατολική-Δυτική Κρήτη

- Λύρα
- Λαούτο
- Βιολί
- Μαντολίνο
- Μπουλγάρι
- Ασκομπαντούρα
- Θιαμπόλι
- Νταούλι



Ο γάμος στην Κρήτη: Έθιμα

- Το Προξενιό
- Ο λόγος- Ο Αρραβώνας
- Το κάλεσμα του Γάμου
- Τα κανίσκια- Τα προικιά
- Στόλισμα του κρεββατιού
- Η Τελετή του Γάμου
- Ο Αντίγαμος

Το Προξενιό

- Το προξενιό ήταν τρόπος γνωριμίας των μελλονύμφων.
- Συνήθως γίνονταν από την οικογένεια του γαμπρού, είτε από τη μάνα του είτε από την προξενήτρα.
- Για να πάει η προξενήτρα στο σπίτι να ζητήσει τη νύφη έπρεπε πρώτα να νυχτώσει. Τότε έπαιρνε το φαναράκι της και πήγαινε στο σπίτι της κοπέλας.

Η «Μπρόβα»

- Όταν η πρόταση γινόταν δεκτή έπρεπε ο γαμπρός να δει τη νύφη τουλάχιστον από μακριά.
- Η «μπρόβα» γινόταν στην αυλή της εκκλησίας μια Κυριακή πρωί ή στον εσπερινό μεγάλης γιορτής ή στον περίπατο.
- Αν από την «μπρόβα» ο γαμπρός έμενε ευχαριστημένος τότε προχωρούσε ο προξενητής σε συννενοήσεις με την οικογένεια για την προίκα.

Ο Λόγος- Ο Αρραβώνας

- Ο λόγος σηματοδοτούσε το δέσιμο των δύο οικογενειών.
- Ο γαμπρός με την οικογένειά του πήγαιναν στο σπίτι της νύφης και προσφέροντας ένα δαχτυλίδι, ζητούσαν το χέρι της.
- Στην ουσία ο γαμπρός έδινε το λόγο του στον πατέρα της νύφης ότι θα την παντρευτεί.
- Συνηθίζονταν την ημέρα του λόγου να συμφωνείται και το θέμα της προίικας.

Ο αρραβώνας

- Ο αρραβώνας είναι ο προθάλαμος του γάμου.
- Προέρχεται από το εβραϊκό erabon, που σημαίνει ενέχυρο, εγγύηση και εισήλθε στην ελληνική κοινωνία από τις εμπορικές σχέσεις με τους Φοίνικες.
- Είχε σκοπό την πνευματική αλληλογνωριμία του ζευγαριού.

Κάλεσμα του Γάμου

- Μερικές μέρες πριν από το γάμο ο πατέρας του γαμπρού και ο πατέρας της νύφης στέλνουν κάποιον, τον λεγόμενο **καλεστή** για να ανακοινώσει σε όλους την ημερομηνία και τον ιερό ναό όπου θα τελεστεί ο γάμος και συνάμα να τους καλέσει στο μυστήριο.

Τα κανίσκια, Τα Προικιά



Φέρσον δὲ κατὰ τὴν ἑορτὴν τὴν εἰρησιώμεντην, κλάδον ἔλαιας τυλιγμένον μέσα εἰς μάλ- λιν, ὅπως τότε τὴν Ἰασηρίαν, καὶ γεμάτην ἀπὸ τῶν πρώτων ἐσθ- φορα ἀπορκαί, εἰς ἑνδεκάτην ὅτι ἔπιπτον ἢ ἀφορία, καὶ συγχρό- νως τραγουδοῦν :

« Ἢ εἰρησιώμεντη σου φέρωνι (*) σῶμα καὶ ἀφρόσια ψομαί σου φέρωνι καὶ μέλι μέσα εἰς ποτήριον (**) καὶ λάδι γὰρ τὸ φέρωνι (**), καὶ μπακαίλα γεμάτη γὰρ τὸ μεθύσιον καὶ τὸ πόσιον εἰς ὕψος (**).

- Ο θεσμός της προίικας εἶναι πανάρχαιος.
- Από την εποχή του Ομήρου εκτός από τα φυσικά προσόντα της νύφης (ομορφιά, εξυπνάδα) ἕνας ἀπὸ τους λόγους γιὰ ἕνα γάμο ἦταν καὶ ἡ προίικα.

Το Προικοσύμφωνο



- Μια σωστή συμφωνία για την προίκα ήταν έγγραφη και επιβεβαιώνονταν με το λεγόμενο προικοσύμφωνο.

Τα κανίσκια

- Μέχρι την ημέρα του μυστηρίου οι συγγενείς και φίλοι στέλνουν δώρα, τα λεγόμενα κανίσκια, που είναι ένα καλάθι με λάδι, κρασί, τυρί, πατάτες και κρέας με σκοπό να τους βοηθήσουν να κάνουν έναν πλούσιο γάμο.

Το Νυφροστόλι

- Πριν από το γάμο (συνήθως την Παρασκευή ή το Σάββατο βράδυ) γινόταν το νυφροστόλι.
- ανύπαντρες κοπέλες στόλιζαν το σπίτι της νύφης με όλα τα προικιά της.
- συγγενείς και φίλοι πήγαιναν για να καμαρώσουν την καλοπροκισμένη και προκομμένη νύφη.
- Ρύζι να τση πετάξετε απάνω στα προικιά τση για να ριζοβλαστώσουνε και τα παιδόγονά τση



Το Ψίκι

- Αν η νύφη είναι από άλλο χωριό γίνεται το λεγόμενο ψίκι.
- Νέοι φεύγουν από το σπίτι του γαμπρού με άλογα και πάνε στο σπίτι της νύφης προκειμένου να της ανακοινώσουν το ευχάριστο νέο, ότι ο γάμος θα γίνει.
- Ο πρώτος που φέρνει τη χαρμόσυνη είδηση παίρνει μια κουλούρα και ένα άσπρο κρουσσαλιδάτο μαντήλι

Η Τελετή του Γάμου

- Την ημέρα του γάμου ο γαμπρός ξεκινάει από το σπίτι του για το σπίτι της νύφης, με τους συγγενείς του, λύρες, λαούτα, το μπαϊράκι και το γαμοκούλουρο.
- Αφού λένε διάφορες μαντινάδες έξω από το σπίτι της νύφης, ο γαμπρός παίρνει τη νύφη και πάνε μαζί στην εκκλησία.



Μετά την Τελετή

- Μετά την τελετή, το ζευγάρι φτάνει στο σπίτι του γαμπρού όπου η μητέρα του ταιΐζει τη νύφη μέλι και καρύδια και χαράζει σταυρό στην πόρτα.
- Η νύφη χύνει μέλι στην είσοδο και σπάει ένα ρόδι.
- Πρόβαλε μάνα του γαμπρού και πεθερά της νύφης
Και κράθιε και ροδόστακνο να τσι ροδοσταμνίσεις



Ο Αντίγαμος

- Την επομένη μέρα μετά το γάμο γινότανε ο αντίγαμος.
- Ένα ακόμη γλέντι όπου τρώγονται όσα φαγητά έχουν μείνει
- Έπιασε η νύφη στο χορό και κάμετε τση τόπο
- Σαν περισσότερα φαίνεται στη μέση των ανθρώπων

Γαμήλια ενδυμασία



Παραδοσιακοί Χοροί

- Οι χοροί ήταν αναπόσπαστο κομμάτι της ζωής των Ελλήνων από την αρχαιότητα ως τις μέρες μας.



Οι Χοροί του Γάμου



Δραστηριότητες στα πλαίσια του προγράμματος

- Επίσκεψη στο Μουσείο Καλοκαιρινού
- Επίσκεψη στον Αρόλιθο και συμμετοχή των παιδιών σε πρόγραμμα με θέμα: Αναπαράσταση του Κρητικού Γάμου
- Εκδρομή στην Ιταλία και συμμετοχή στο 10^ο διεθνές μαθητικό φεστιβάλ Anaprie
- Θεατρική παράσταση με θέμα «Ο Κρητικός Γάμος»

Στόχοι του Προγράμματος

- Να έρθουν τα παιδιά σε επαφή με την κρητική παράδοση.
- Να κάνουν ένα ταξίδι στο χρόνο μελετώντας την ιστορία της μαντινάδας, τα παραδοσιακά μουσικά όργανα και τα έθιμα του γάμου.
- Να γνωρίσουν την παράδοση αναφορικά με τα έθιμα και την ενδυμασία ενός γάμου.
- Να μάθουν παραδοσιακούς χορούς.